

Zaaknummer : 01028482
Ons Kenmerk : ODH536352
Datum : 27-06-2024

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 4 april 2022 hebben wij de ontvangst geregistreerd van een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag betreft het realiseren van een ecologische verbindingszone in de Abessiniëpolder en Zuidzijderpolder in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk en is aangevraagd namens Staatsbosbeheer. De aanvraag ziet op het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de waterspitsmuis en de ringslang. Ontheffing wordt aangevraagd voor het overtreden van de verbodsbepaling zoals genoemd in:

- Artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) en de ringslang (*Natrix helvetica*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 15 juni 2022 tot en met 31 december 2024.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Staatsbosbeheer;
- II. de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag en de aanvullende documenten van 11 juli 2023, 5 augustus 2023, 2 april 2024 en 16 april 2024 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2027.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

mr. C. van der Kamp
Directeur Omgevingsdienst Haaglanden

Appendices

1. Ligging plangebied en de deelfases

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient:
 - a. de start van de werkzaamheden te melden (startmelding);
 - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
 - c. relevante wijzigingen in de uitvoering uiterlijk één maand van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
 - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mail: toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

2. De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de voorgestelde maatregelen. Hiertoe is er reeds een (concept) ecologisch werkprotocol (van 2 april 2024) opgesteld. In het definitieve ecologisch werkprotocol dient het volgende nog te worden opgenomen:
 - a. de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b. logboek van de ecologische begeleiding dat door de deskundige wordt bijgehouden.
3. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol inclusief bijlages en inclusief het logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
4. De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de waterspitsmuis en de ringslang.
5. De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het Ecologisch werkprotocol van 2 april 2024 en de aanvullende stukken van 24 januari 2024.
6. Indien een of meerdere in voorschrift 5 genoemde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermde) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

7. Tijdig, uiterlijk één maand, voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.

Specifieke voorschriften

8. Om de werkgebieden ongeschikt te maken voor de waterspitsmuis en de ringslang dient het werkgebied te worden gemaaid. Hieraan zijn de volgende voorwaarden verbonden:
 - a. maaiwerkzaamheden in leefgebied van waterspitsmuis mogen enkel tussen 1 september tot 15 maart worden uitgevoerd;
 - b. Maaiwerkzaamheden mogen enkel daar waar dat jaar werkzaamheden plaats zullen vinden uitgevoerd worden;
 - c. de maaiwerkzaamheden starten minimaal één week alvorens de beoogde werkzaamheden plaatsvinden in het betreffende werkgebied;
 - d. maaiwerkzaamheden in het leefgebied van de ringslang mogen enkel na 8:30 uur uitgevoerd worden, zodat de ringslang opgewarmd is en zelfstandig kan vluchten en bij een temperatuur van 15°C of hoger;
 - e. maaiwerkzaamheden op land dienen uitgevoerd te worden met een maaibalk met frontrunner op 8 centimeter hoog. Ook dient de deskundige (voorschrift 4) voor de machine uit te lopen. Indien de ringslang of waterspitsmuis wordt waargenomen dient gewacht te worden met het verder rijden totdat het betreffende individu de locatie uit eigen vrije beweging heeft verlaten;
 - f. de werkzaamheden worden stapvoets uitgevoerd (max. 5 km/h);
 - g. er wordt één kant op gewerkt (maar nooit van buiten naar binnen) en, indien aan de orde, van de dichte zijde naar open gebied gewerkt, zodat dieren kunnen vluchten;
 - h. vrijkomend maaisel van zowel het waterlichaam/oever als van land dient 48 uur op de kant gelegd te worden of op rillen geplaatst te worden zodat dieren uit het maaisel terug kunnen kruipen naar het water of naar de omgeving. Hierna wordt het maaisel afgevoerd tot buiten het werkgebied.
9. Indien het gras 10 centimeter of hoger groeit tussen het ongeschikt maken en voor de uitvoering van de werkzaamheden, dient de werkzone nog een extra keer gemaaid. De maaiwerkzaamheden dienen dan uitgevoerd te worden conform hetgeen gesteld in het voorgaande voorschrift.
10. Er dient gewerkt te worden volgens het 'Desinfectie protocol veldwerk' van Reptielen, Amfibieën, Vissen onderzoek Nederland (RAVON) om het risico in te perken op het overbrengen van ziektes, waaronder chytridiomycose en het ranavirus voor wat betreft de ringslang. Dit houdt in dat al het materiaal, zoals handschoenen en laarzen voor- en achteraf ontsmet moeten worden.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Op alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebied geldt de specifieke zorgplicht zoals opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Gelet op deze specifieke zorgplicht dient inzicht verkregen te worden met betrekking tot de aanwezigheid van soorten op de locatie van de activiteit. Hierbij geldt dat objectief vastgesteld moet worden of soorten negatieve gevolgen ondervinden van de voorgenomen activiteiten. Indien noodzakelijk moeten maatregelen getroffen worden om negatieve gevolgen zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden te voorkomen. Indien negatieve gevolgen redelijkerwijs niet te voorkomen zijn, dient de activiteit gestaakt te worden.
- In het kader van de specifieke zorgplicht dient tevens rekening gehouden te worden met broedgevallen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Indien de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde, dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 4 april 2022 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag betreft het realiseren van een ecologische verbindingszone in de Abessiniëpolder en Zuidzijderpolder te Bodegraven-Reeuwijk en is aangevraagd namens Staatsbosbeheer. De aanvraag ziet op het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de waterspitsmuis en ringslang. Ontheffing wordt aangevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- Artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) en de ringslang (*Natrix helvetica*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 15 juni 2022 tot en met 31 december 2024.

Bij de aanvraag zijn de volgende stukken gevoegd:

- Activiteitenplan ontheffing SBB Abessiniëpolder, Bureau Natuurzorg, projectnummer BN-2021-SBB-NT21-43, 14 januari 2022 (ODH314244);
- Bijlage 1. Quicksan inrichtingsplan Abessinië Zuidzijderpolder, Royal Haskoning DHV, Referentie T&PBH176R002F0.1, 3 juni 2021 (ODH314245);
- Bijlage 2. Natuurtoets soorten Abessinië- en Zuidzijderpolder, Bureau Natuurzorg, projectnummer BN-2021-SBB-NT21-43, april t/m augustus 2021 (ODH314246);
- Bijlage 3. Aanvulling Ringslang op 'Natuurtoets Abessinië- en Zuidzijderpolder', Bureau Natuurzorg, 12 januari 2022 (ODH314247);
- Bijlage 4. Ecologisch werkprotocol Uitvoeringsfase, Bureau Natuurzorg, Referentie SBB?NAP/21.173, 1 maart 2022 (ODH314251);
- Bijlage 5. Kaarten_2022_gebied_werkzaamheden (ODH314253);
- Brief, Aanvulling ODH305313 01026585 ontheffing SBB, Bureau Natuurzorg, kenmerk: 21410, 4 augustus 2022 (ODH428229).

Procedure

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 2 februari 2023, op 11 april 2023 en op 4 juni 2024 verzocht om aanvullende gegevens.

Op 13 juli 2023 hebben wij de volgende aanvullende informatie ontvangen:

- Reactie op aanvullende vragen ontheffingsaanvraag herinrichtings-maatregelen Abessiniëpolder, RPS advies- en ingenieursbureau B.V., referentie NL202028303-N23-102, 28 juni 2023 (ODH950005);
- Bijlage 1 tot en met 8, RPS advies- en ingenieursbureau B.V. (ODH766978).

Op 24 januari 2024 hebben wij de volgende aanvullende informatie ontvangen:

- Notitie, Reactie op aanvullende vragen ontheffingsaanvraag herinrichtings-maatregelen Abessiniëpolder inclusief acht bijlages, RPS advies- en ingenieursbureau B.V., referentie: NL202028303-N24-12, 24 januari 2024 (ODH950004).

Op 2 april 2024 hebben wij de volgende aanvullende informatie ontvangen:

- Notitie, Aanvullende informatie, onderzoeksmethode en maatregelen voor platte schijfhoren. Herinrichting Abessiniëpolder, referentie: NL202028303-N24-66, RPS advies- en ingenieursbureau B.V., 2 april 2024 (ODH1021741);
- NNN-verbinding Reeuwijkse Plassen – Nieuwkoopse Plassen Expert judgement i.r.t. heikikker en rugstreeppad, Rapportnummer: 2024.167, Stichting RAVON *Concept* (ODH1021740);
- Onderzoek Platte Schijfhoren Staatsbosbeheer, projectnummer: BN062/01/2023, Bureau Natuurzorg (ODH1021739);
- Ecologisch werkprotocol Abessiniëpolder, Ref.: NL202028303-R24-439, RPS advies- en ingenieursbureau B.V., 02 april 2024 (hierna: Ecologisch werkprotocol) (ODH1021738).

Op 16 april 2024 hebben wij de volgende aanvullende informatie ontvangen:

- NNN-verbinding Reeuwijkse Plassen – Nieuwkoopse Plassen Expert judgement i.r.t. heikikker en rugstreeppad, Rapportnummer: 2024.167, Stichting RAVON, 3 april 2024 *Definitief* (vervangt gelijknamig document van 2 april 2024) (ODH1065892).

Op 4 juni 2024 hebben wij de volgende aanvullende informatie ontvangen:

- *Email*, RE: Ontheffing Abessiniëpolder, Staatsbosbeheer.
- Inrichting Polder Abessinië – Zuidzijderpolder, Onderdeel Beheerplan, Staatsbosbeheer, documentnummer P21-528, februari 2022.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid van de Wnb hebben wij op 26 april 2022 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan artikel 3.8 en 3.10 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De waterspitsmuis en de ringslang zijn van nature in Nederland in het wild levende soorten die zijn opgenomen in de bijlage, onderdeel A, behorende bij artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming en Bijlage II, van de Habitatrichtlijn en Bern, bijlage III.

Op grond van artikel 3.10, eerste lid, onder a en b, van de Wnb is het verboden:

- de waterspitsmuis en de ringslang te vangen;
- vaste voorplantingsplaatsen of rustplaatsen van de waterspitsmuis en de ringslang opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.8 en 3.10 van de Wnb aan de orde is; en
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

De gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, en Nieuwkoop, de hoogheemraadschappen van Rijnland en de Stichtse Rijnlanden en de provincie Zuid-Holland hebben in december 2016 de Gebiedsovereenkomst Veenweiden Gouwe Wiericke getekend. Een van de onderdelen van dit programma is een verbinding te realiseren tussen de Nieuwkoopse Plassen en de Reeuwijkse Plassen. Dit deel gebied maakt hier onderdeel van uit. Staatsbosbeheer is voornemens om ecologische verbindingzone aan te leggen in een deel van de Abessiniëpolder en Zuidzijderpolder, wat onderdeel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN). In appendix I is de ligging van het gebied weergegeven. Het project is onderdeel van een groter plan van de provincie Zuid-Holland om de Natura 2000-gebieden 'Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein' en 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck' aan elkaar te koppelen door middel van NNN. Het uitgangspunt is dat de huidige boerenweilanden en de percelen worden omgevormd tot natte natuur. Hiervoor worden de volgende natuurbeheertypen ontwikkeld: N10.02 vochtig hooiland, N12.02 kruiden- en faunarijk grasland, N05.03 natuurvriendelijke oevers (veenmoeras) en N04.02 oppervlakte water (zoete plas). Om rietoevers te realiseren worden langs enkele watergangen natuurvriendelijke oevers aangelegd. Sommige percelen worden afgeplagd om vochtig hooiland te creëren. Om de doeltypes in stand te houden zal er in de eerste drie jaar na aanleg gelijktijdig met regulier beheer ook ontwikkelbeheer plaatsvinden. Het beheer is vastgelegd in het beheerplan. Om het waterpeil goed te kunnen beheren, worden maatregelen genomen om peilbeheergebieden aan te leggen.

De werkzaamheden in dit project zijn op te delen in acht categorieën:

Vorbereidende werkzaamheden

- Het klepelen/maaïen van de vegetatie van te ontgraven en op te hogen oppervlakten.
- Het frezen van de bodem van percelen waar in een later stadium geplagd gaat worden.
- Het uitmaaïen van watergangen.

Tijdelijke werkzaamheden

- Inzet van een pomp ten behoeve van bemaling.
- Het inrichten van het werkterrein (bouwhekken, schaftkeet, enz.).
- Het aanbrengen en verplaatsen van rijplaten.
- Het schoonhouden van rijplaten en wegen.

Opruimingswerk van bestaande structuren

- Het verwijderen van stuwen.
- Het verwijderen van duikers.
- Het verwijderen van weidepoorten en rasters.
- Het verwijderen van begroeiing ten behoeve van ruimte inlaten.

Grondwerk

- Het plaggen van percelen tot 0,20 meter, 0,30 meter of 0,50 meter.
- Het ontgraven van watergangen, rietoevers en plas-dras oevers.
- Het ontgraven van greppels.
- Het herprofilen van greppels.
- Het verwijderen van gronddammen.

- Het aanbrengen van een kade.
- Het vervoeren van de grond naar agrarische percelen in de omgeving.

Tijdelijke afdamming en drooglegging

- Het plaatsen van tijdelijke damwanden in watergangen waar kleine kunstwerken gerealiseerd worden.
- Baggerwerkzaamheden.
- Verlagen van de waterstand tot 30-40 centimeter.
- Droogleggen van de afgedamde watergang.

Kleine kunstwerken

- Het aanbrengen van stuwen.
- Het aanbrengen van duikers.
- Het aanbrengen van zand voor een zandbed van duikers.
- Het aanbrengen van greppelbuizen.
- Het aanbrengen van inlaatconstructies.
- Het aanbrengen van een weidemolen.
- Het aanbrengen van beschoeiingen ten behoeve van nieuwe gronddammen.

Terreinrichting en verhardingen

- Het aanbrengen van hekwerken.
- Het aanbrengen van rasters.
- Het aanbrengen van een onderhoudspad van puingranulaat in blok 2.
- Het aanbrengen van een raster tegen vraat door ganzen.
- Het inzaaien van het terrein.
- Transportbewegingen
- Grondtransport.
- De aan- en afvoer van materieel en rijplaten.
- De aan- en afvoer van bouwmaterialen.

In hoofdzaak bestaat het werk uit:

- Het graven van een watergang vanwege het peilbeheer;
- Het dempen van kleine delen van watergangen;
- Het herstellen van greppels;
- Het verwijderen van bestaande dammen en duikers;
- Het plaatsen van nieuwe dammen en duikers;
- De aanleg van natuurlijke- en plasdras oevers;
- Het afplaggen van diverse percelen.

De werkzaamheden vinden plaats van noord naar zuid. Er zal telkens een deel of kleine delen van het plangebied worden bewerkt. Dit is ook gunstig voor tussentijds herstel van de ecologie in het gebied en de bewerkte delen in het bijzonder. In 2024 wordt de inlaat in het gebied Zuidzijderpolder-Noord gerealiseerd. Ook wordt in 2024 gestart met deelgebied 1, daarna 2 en het noordelijk deel van deelgebied 3 (fase 1). De planning is dat dit gebied, ten noorden van de A12, voor eind 2024 gereed is. Deze drie (deel)gebieden zijn qua oppervlakte ongeveer gelijk aan het zuidelijk deel van deel 3. In 2025 wordt gewerkt in het zuidelijk deel van deelgebied 3, waarbij ook de inlaat in het zuidelijke gedeelte wordt gerealiseerd (fase 2). Er wordt pas gestart met fase 2 nadat fase 1 is afgerond. De startdatum van het werk staat zo snel mogelijk na ontheffingverlening gepland. De werkzaamheden duren naar verwachting twee jaar. In verband met mogelijke uitloop is een jaar extra ontheffing verleend.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Waterspitsmuis

Om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2021 onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de waterspitsmuis. Het onderzoek naar de waterspitsmuis is uitgevoerd volgens de IBN-methode, waarbij 'Heslinga-inloopvallen' in raaien zijn geplaatst. In elke raai zijn vier tot zes inloopvallen geplaatst. De vallen zijn geplaatst op 'verdachte' locaties op basis van de habitatvereisten van de waterspitsmuis. De Heslinga-inloopvallen zijn dicht langs de oever, in structuurrijke delen geplaatst en zoveel mogelijk verspreid over de lengte van het onderzoeksgebied. Het onderzoek heeft plaatsgevonden van begin juli tot eind augustus in de suboptimale periode, voordat de populatiedichtheid begint toe te nemen. De inloopvallen zijn eerst gedurende enkele 'pre-bait' dagen ingezet. In deze periode worden de vallen open, maar nog niet op scherp gezet, zodat er een gewenning optreedt. Na het openzetten en op scherpstellen zijn de inloopvallen elke ochtend en avond gecontroleerd met periodes van enkele weken tussen de momenten van openzetten (in week 29, 32 en 34). Omdat het onderzoek in de suboptimale periode heeft plaatsgevonden, is er worst case van uitgegaan dat de waterspitsmuis aanwezig is in elk gebied wat potentieel geschikt is voor de waterspitsmuis. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest en voldoende aannemelijk gemaakt is dat de functies van het plangebied voor de waterspitsmuis in kaart zijn gebracht.

De waterspitsmuis is in het plangebied aangetroffen. Langs de noordzijde van het perceel BDGOO-H-862 in de Zuidzijderpolder en langs de noordzijde van het perceel RWK-02-M-1195 in de Abessiniëpolder, zijn waterspitsmuizen gevangen². Het leefgebied van de waterspitsmuis is langgerekt en loopt evenwijdig aan oevers. De actieradius loopt uiteen van 30 tot 160 meter. De oppervlakte van een territorium bedraagt in een veengebied met veel kleine slotjes gemiddeld 250 bij 0,75 meter. Waterspitsmuizen maken een nest in verborgen gelegen holtes, beschutte plekjes of in holen aan de oevers van de oeverzones. Ook maken ze gebruik van holen die door muizen, bruine ratten of woelratten zijn gemaakt. Het is aannemelijk dat bij de locaties waar de waterspitsmuizen zijn gevangen, hier nesten en vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn. Daarnaast wordt er vanuit gegaan dat overal waar geschikt leefgebied is aangetroffen, te weten 11 locaties, de waterspitsmuis hier voorkomt. Dit om te corrigeren voor het feit dat het onderzoek is uitgevoerd in de suboptimale periode. De locaties waar de waterspitsmuizen zijn gevangen is weergegeven en de locaties waarvan uitgegaan wordt dat de soort voorkomt is opgenomen in bijlage 1 van de notitie 'Reactie op aanvullende vragen ontheffingsaanvraag herinrichtingsmaatregelen Abessiniëpolder' van 24 januari 2024 (hierna: de Notitie van 24 januari 2024). Met de geplande werkzaamheden wordt het leefgebied en de voortplantings- en rustplaatsen tijdelijk aangetast en zijn mogelijk tijdelijk niet beschikbaar. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.10, lid n b, van de Wnb overtreden.

Ringslang

De aanwezigheid is vastgesteld door waarnemingen in de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna: NDFF). Vanuit Staatsbosbeheer zijn gegevens beschikbaar over de locaties van broeihopen, die worden aangelegd door de Werkgroep Ringslangen Zuid-Holland in de omgeving van het plangebied. Daarnaast zijn er ook gegevens bekend vanuit verspreidingsonderzoek van RAVON. RAVON heeft drie jaar lang in de omgeving van het plangebied onderzoek gedaan. Uit dit verspreidingsonderzoek is gebleken dat rondom het plangebied negentig unieke individuen zijn vastgesteld. Hiervan zijn 31 unieke individuen waargenomen in de middenberm van de A12. Daarnaast zijn er twee veldbezoeken geweest, één in de week van 10 – 15 januari 2022 en één op 7 juni 2023. Tijdens deze bezoeken is geïnventariseerd op potentiële verblijfplaatsen van de ringslang. Op basis van de hiervoor genoemde gegevens zijn de volgende functies voor de ringslang in en om het plangebied vastgesteld, welke in bijlage 4 van de Notitie van 24 januari 2024 op kaart zijn weergegeven:

² <https://kadastralekaart.com/>

Voorplantingsplaatsen:

Vanuit gegevens van Staatsbosbeheer volgt dat jaarlijks twee broeihopen voor ringslang worden aangelegd in de Abessiniëpolder en Zuidzijderpolder. Deze broedhopen worden elk jaar op grofweg dezelfde locaties gelegd en deze liggen ten noorden en ten zuiden van de ingang van de faunapassage onder de A12. Beide broeihopen liggen buiten de begrenzing van het plangebied. Binnen het plangebied zijn enkele ruigtestroken aanwezig waar tijdens de locatiebezoeken geen geschikte voortplantingsplaatsen zijn waargenomen. In de laaggelegen polder binnen het plangebied ontbreken geschikte vegetatie en dekking biedende elementen om te functioneren als voortplantingsplaats van de ringslang. Buiten het plangebied is de westelijke oeverzone van de Enkele Wiericke geschikt als voortplantingsplaats van ringslang. Uit recent onderzoek van RAVON is gebleken dat de middenberm van de A12 tussen Abessiniëpolder-Noord en Abessiniëpolder-Zuid ook functioneert als voortplantingsbiotoop. Uit het veldbezoek van 7 juni 2023 blijkt dat op de locaties van de twee te realiseren inlaten geen broeihopen van de ringslang aanwezig zijn. Hiervoor ontbreken takken- en maaiselhopen en voor de ringslang geschikte bomen met holtes. Voorplantingsplaatsen zijn uitgesloten in het plangebied.

Winterverblijfplaatsen (winterbiotoop)

Binnen het plangebied zijn geen geschikte winterverblijfplaatsen aanwezig. Uit het veldbezoek van 7 juni 2023 blijkt dat op de locaties bij de twee te realiseren inlaten (bijlage 3 van de Notitie van 24 januari 2024) geen takken- of maaiselhopen, bomen met geschikte holtes of hopen in de dijk aanwezig zijn die kunnen functioneren als winterverblijfplaats. De lager gelegen delen binnen het plangebied zijn ongeschikt voor de overwintering van de ringslang, omdat vorstvrije verblijfplaatsen hier vanwege de lage ligging in het landschap ontbreken. Buiten het plangebied zijn meerdere geschikte locaties aanwezig als winterverblijfplaatsen voor ringslang deze zijn op bijlage 4 van de Notitie van 24 januari 2024 weergegeven.

Zomerbiotoop (rustplaatsen en foerageergebied)

Het zomerbiotoop van ringslang bestaat uit overgangssituaties van nat naar droog met voldoende beschutting. Binnen het plangebied vormen de ruigtestroken geschikt zomerbiotoop voor ringslang. Hier is, door de overgang van hoog naar laag, voldoende luwte, dekking en zon aanwezig. Hier kan de ringslang foerageren, maar ook rusten. Buiten het plangebied is optimaal foerageergebied aanwezig over een aaneengesloten lengte van circa vier kilometer langs de westkant van de Enkele Wiericke en in het NNN-gebied ten oosten van de Enkele Wiericke. De rest van de lager gelegen polder binnen het plangebied is slechts geschikt als suboptimaal foerageergebied, aangezien dekking biedende oeverzones niet overal aanwezig zijn. De locaties waar de twee inlaten worden gerealiseerd, zijn geschikt als zomerbiotoop voor de ringslang vanwege de overgang van droog naar nat en de aanwezigheid van geschikte rustverblijfplaatsen. De weilandpercelen en droge greppels zijn niet geschikt als zomerbiotoop, omdat water en voedsel, met name amfibieën, hier ontbreken. Met de geplande werkzaamheden wordt dit zomerbiotoop, en de daarin aanwezige rustplaatsen, tijdelijk aangetast. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.10, en b, van de Wnb overtreden.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiespecifiek vanwege de wens om bestaande natuurgebieden met elkaar te verbinden. Er zijn voor deze ecologische verbindingzone geen alternatieve locaties die voldoende geschikt zijn om als verbindingzone tussen de Natura-2000 gebieden 'Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein' en 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck' te functioneren. Bovendien is de zone reeds onderdeel van een aangewezen NNN zone. Met de planning en de fasering van de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de kwetsbare periodes van de betrokken soorten. Daarnaast worden maatregelen getroffen om de effecten van de werkzaamheden op de waterspitsmuis en de ringslang te minimaliseren. Een alternatieve planning of werkwijze is niet wenselijk. Ook de inrichting van het plangebied is afgestemd op de waterspitsmuis en de ringslang, waarbij beide soorten op lange termijn profiteren van de beoogde ontwikkelingen.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat er voldoende is aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Door de gekozen wijze en periode van uitvoering, wordt schade aan de waterspitsmuis en de ringslang zoveel mogelijk voorkomen.

Belangenonderbouwing

De ontheffing wordt verleend op grond van het belang 'in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats' en het belang 'van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten', zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 1 en 3, van de Wnb.

De aanleg van een natuurverbinding in de Abessiniëpolder en de Zuidzijderpolder maakt deel uit van de ontwikkeling van het NNN in het veenweidegebied van Gouwe Wiericke. Het gebied is reeds vastgelegd als NNN³ en het gebied is opgenomen in het Natuurbeheerplan van de provincie Zuid-Holland⁴. Om de bestaande natuurgebieden in Nederland beter te beschermen, uitwisseling van soorten mogelijk te maken en verdwenen natuur opnieuw te laten ontstaan, wordt het NNN verder ontwikkeld. Er zijn verscheidende doelsoorten die profiteren van de beoogde ontwikkeling, waar de waterspitsmuis en de ringslang ook onder vallen.

Over de gehele lengte van het plangebied vormen diverse watergangen met brede rietoevers en plas-dras oevers de doorgaande ecologische verbinding van noord naar zuid. Door de inrichtingsmaatregelen wordt een verbetering verwacht van de kwaliteit en omvang van het leefgebied van de waterspitsmuis en de ringslang door het vernatten van het gebied en de aanleg van vochtig hooiland en veenmoeras. Daarnaast is na afronding van de werkzaamheden meer leefgebied voor beide soorten ten opzichte van de huidige situatie beschikbaar. De brede natte rietoevers bieden tevens potenties voor de Noordse woelmuis, wat een doelsoort is van het natura 200-gebied 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck' is. De plas-dras oevers bieden leefgebied aan onder andere de rugstreeppad en andere amfibieën en de ringslang. De watergangen zelf bieden leefgebied aan o.a. bittervoorn en kleine modderkruiper, beide soorten zijn doelsoorten van de te verbinden Natura 2000-gebieden. Het gros van de doelsoorten is gebonden aan een samenstelling van doorgaande natte, moerasachtige biotopen. Ten behoeve van het ecologisch functioneren van de verbinding is er dan ook voor gekozen om het wateroppervlak te vergroten. Enkele bestaande watergangen worden verbreed en enkele nieuwe watergangen worden gegraven.

De Nieuwkoopse Plassen en Reeuwijkse Plassen zijn zodanig van omvang dat deze als kerngebieden voor volwaardige populaties van de doelsoorten kunnen worden beschouwd. Het is nodig de gebieden duurzaam te verbinden, waardoor de populaties kunnen uitwisselen. Hiertoe volstaat de doorgaande, ononderbroken watergang (grenzend aan het gebied: de watergang Enkele Wiericke) met moerasoevers, Dit wordt met deze ontwikkeling gerealiseerd.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat de belangen voldoende onderbouwd is om de negatieve effecten op de waterspitsmuis en de ringslang, die als gevolg van de uitvoering van de herinrichting van het gebied optreden, te rechtvaardigen.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de waterspitsmuis en ringslang tot een minimum te beperken worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in het Ecologisch werkprotocol van 2 april 2024 en de Notitie van 24 januari 2024 en de daarbij behorende bijlages. Deze maatregelen zien onder andere op het minder geschikt maken van de bedoelde delen van het plangebied in de minst kwetsbare periode van de waterspitsmuis en de

³ [NatuurNetwerk Nederland \(arcgis.com\)](https://arcgis.com)

⁴ [Natuurbeheerplan Zuid-Holland 2024 - Provincie Zuid-Holland](#)

ringslang. De werkzaamheden worden daarnaast uitgevoerd onder begeleiding van een ecologische deskundige met kennis van de waterspitsmuis en de ringslang. De voorgestelde maatregelen worden verder toegelicht in de volgende paragraaf.

Staat van instandhouding

Als gevolg van de werkzaamheden gaan voortplantings- en rustplaatsen van de waterspitsmuis tijdelijk niet beschikbaar. Daarnaast gaan als gevolg van de werkzaamheden rustplaatsen van de ringslang tijdelijk niet beschikbaar. In 2023 is gestart met het creëren van tijdelijk alternatief leefgebied voor de waterspitsmuis en de ringslang, zodat de dieren tijdens de werkzaamheden in 2024 en 2025 een geschikt alternatief leefgebied beschikbaar hebben.

Alternatief leefgebied tijdens werkzaamheden

Om dit alternatieve leefgebied te realiseren is sinds 2023 een maaistop ingesteld bij de oevers waar niet gewerkt gaat worden, zodat de vegetatie hier verruigt en daarmee geschikt habitat vormt voor de waterspitsmuis en de ringslang. Wanneer de begroeiing te veel verhout of wanneer er te veel ongewenste soorten komen, zal er onder begeleiding van de ecologisch deskundige een maaibeurt gedurende de looptijd van de uitvoering plaatsvinden. Dit is reeds opgenomen in het Ecologisch werkprotocol. Werkzaamheden aan de oevers worden pas uitgevoerd nadat een ter zake kundige ecooloog heeft vastgesteld dat het 'nieuwe verruigte leefgebied' voldoende is ontwikkeld (vegetatie is bodembedekkend, kruidenrijk, gemiddeld minimaal 30 cm hoog met variatie in hoogte en wordt niet wordt gedomineerd door riet of houtige vegetatie) en functioneel is als alternatief tijdelijk leefgebied. De totale oeverlengte die hiermee beschikbaar blijft voor waterspitsmuis en ringslang is:

- Abessiniëpolder zuid 5.851m (50%)
- Abessiniëpolder noord 1.378m (58%)
- Zuidzijderpolder zuid 1.609m (57%)
- Zuidzijderpolder noord 1.116m (59%).

Ook is in januari 2024 in deelgebied Abessiniëpolder-Zuid een gebied ingericht voor de waterspitsmuis en de ringslang. Dit gebied heeft een omvang van 618m² en is gerealiseerd door het afplaggen van een terrein en dit te laten verruigen. Dit is reeds uitgevoerd. Dit nieuwe 'alternatieve leefgebied' wordt niet betreden of gebruikt voor stalling van materiaal of materieel.

Behouden migratieroutes

Daarnaast blijft binnen het gehele plangebied lijnvormige structuren aanwezig van noord naar zuid met begroeide oevers waar geen werkzaamheden worden uitgevoerd. De natuurvriendelijke oevers worden maar aan één kant van de watergang aangelegd waardoor de overzijde intact blijft. Hierdoor kunnen de waterspitsmuis en de ringslang gedurende de werkzaamheden hierlangs migreren binnen en tussen leefgebieden en blijven de geschikte delen van het leefgebied met elkaar in verbinding staan.

Fasering werkzaamheden

De werkzaamheden worden in twee fases uitgevoerd, deelgebied 1, 2 en het noordelijk deel van deelgebied 3 worden in 2024 uitgevoerd. De werkzaamheden in het zuidelijke deel van deelgebied 3 start nadat deze werkzaamheden zijn afgerond in 2025, hierdoor blijft er bij de verschillende fases altijd voldoende alternatief leefgebied beschikbaar.

Werken buiten kwetsbare periodes

De kwetsbare periode van de waterspitsmuis is de voorplantingsperiode, deze loopt van april tot september⁵. Hierom worden grootschalige plagwerkzaamheden binnen een straal van 50 meter van de vastgestelde elf territoria van de waterspitsmuis enkel uitgevoerd in oktober. Dit is opgenomen in het ecologische werkprotocol. Voorgesteld is om de overige werkzaamheden uit te voeren in de periode van 15 augustus en 15 maart. Dit valt nog deels in de van de kwetsbare voortplantingsperiode van de waterspitsmuis. Hierdoor achten wij het noodzakelijk om de werkzaamheden die (mogelijk) invloed hebben op de waterspitsmuis uit te stellen tot 31 augustus. De periode van 1 september tot 15 maart achten wij in dit geval de meest optimale periode om de werkzaamheden uit te voeren. Dit is opgenomen in de voorschriften.

Voor de ringslang geldt dat kwetsbare periode, de periode betreft waarin de eieren worden afgezet en de winterperiode. In het plangebied is echter geen sprake van ei-afzet of overwintering. Echter omdat het plangebied gebruikt wordt als zomerhabitat en vanaf hier ei-afzetplaatsen bereikt worden, dient dit gebied in de periode van de ei-afzet ontzien te worden. De ei-afzet vindt plaats van begin juni tot en met half augustus.

Ongeschikt maken werkgebieden

Het plangebied (zowel land als oeverkanten) dient voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden kort gemaaid te worden. Voor het maaien gelden de volgende voorwaarden:

- Voorgesteld is om vegetatie tot minder dan 10 cm hoog te maaien. In de voorschriften hebben wij opgenomen dat dit maximaal 8 cm hoog dient te zijn.
- Maaiwerkzaamheden in leefgebied van de waterspitsmuis mogen enkel tussen 1 september tot 15 maart worden uitgevoerd én enkel daar waar dat jaar werkzaamheden plaats zullen vinden.
- Daarnaast vinden maaiwerkzaamheden enkel plaats daar waar dat jaar werkzaamheden plaats vinden;
- Voorgesteld is om maaiwerkzaamheden zo kort mogelijk voor de start van de werkzaamheden uit te voeren. Om te waarborgen dat de waterspitsmuis en de ringslang het plangebied kan verlaten alvorens werkzaamheden starten, achten wij het redelijk om op te nemen dat dit minimaal één week voorafgaand aan de werkzaamheden plaatsvindt.
- Maaiwerkzaamheden in leefgebied van de ringslang mogen enkel na 8:30 uur uitgevoerd worden en bij een minimale temperatuur van 15 graden, zodat de ringslang opgewarmd is en zelfstandig kan vluchten.
- Maaiwerkzaamheden op land worden uitgevoerd met een maaibalk met frontrunner op 8 centimeter hoogte. In de voorschriften is tevens opgenomen dat de deskundige bij de maaiwerkzaamheden vooruit moet lopen.
- De werkzaamheden worden stapvoets uitgevoerd (max. 5 km/h).
- Er wordt één kant op gewerkt (maar nooit van buiten naar binnen) en, indien aan de orde, van de dichte zijde naar open gebied gewerkt, zodat dieren kunnen vluchten.
- Vrijkomend maaisel van zowel het waterlichaam/oever als van land dient 48 uur op de kant gelegd te worden of op rillen geplaatst zodat dieren uit het maaisel terug kunnen kruipen in het water of naar de omgeving. Hierna wordt het maaisel afgevoerd tot buiten het werkgebied.

Het voorgaande is opgenomen in de voorschriften.

Rijplaten en beperken rijbewegingen in het gebied

In het Ecologisch werkprotocol is opgenomen dat het aantal rijbewegingen in het plangebied zoveel mogelijk wordt beperkt. Hiervoor worden de volgende voorwaarden toegepast:

- Gebruik vaste rijroutes die zijn voorzien van rijplaten;
- Om te voorkomen dat bij het plaatsen van rijplaten, de ringslang gebruik maakt van deze rijplaten om op te warmen of onder te verblijven dienen rijplaten zo kort mogelijk voor aanvang van de werkzaamheden en

⁵ [Waterspitsmuis | De Zoogdiervereniging, verbeylen_marien_2009_waterspitsmuis_vlaams-brabant.pdf \(natuurpunt.be\)](#)

alleen daar waar in die periode gewerkt gaat worden en dienen de rijplaten direct na afronding van de werkzaamheden in het betreffende gebied verwijderd te worden.

Verbeterd leefgebied na afronding van de werkzaamheden

Op lange termijn (na de herinrichtingsmaatregelen) wordt het plangebied geschikter voor de waterspitsmuis en de ringslang doordat het areaal aan geschikt leefgebied toeneemt. Ten opzichte van de huidige situatie komt er circa 112 hectare landoppervlak en 10.000 meter oeverlengte aan potentieel geschikt leefgebied bij door de herinrichtingsmaatregelen en vernatting van het plangebied. Het ontwikkel- en instandhoudingsbeheer is gericht op het ontwikkelen en behouden van soortenrijke plantenvegetaties. Hiervoor wordt beheer aangehouden per beheertype, zoals opgenomen in het beheerplan van het plangebied. Hiermee is gewaarborgd dat het gebied op lange termijn geschikt blijft voor de waterspitsmuis en de ringslang.

Concluderend

Door de aanwezigheid van de oevers waar niet gewerkt wordt, het ingerichte gebied voor de waterspitsmuis en de ringslang en door fasering van de werkzaamheden blijft voldoende leefgebied aanwezig voor de waterspitsmuis en de ringslang tijdens de werkzaamheden. Na afronding van de werkzaamheden is er meer leefgebied voor beide soorten ten opzichte van de huidige situatie. Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de werkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de instandhouding van de waterspitsmuis en de ringslang.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het werkprotocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten op de waterspitsmuis en de ringslang op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere toestemmingen nodig zijn om de gevraagde activiteiten te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld van de gemeente of het waterschap.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.

Appendix 1. Ligging plangebied en de deelfases

